

100 ปี

ไข้หวัดใหญ่สเปน

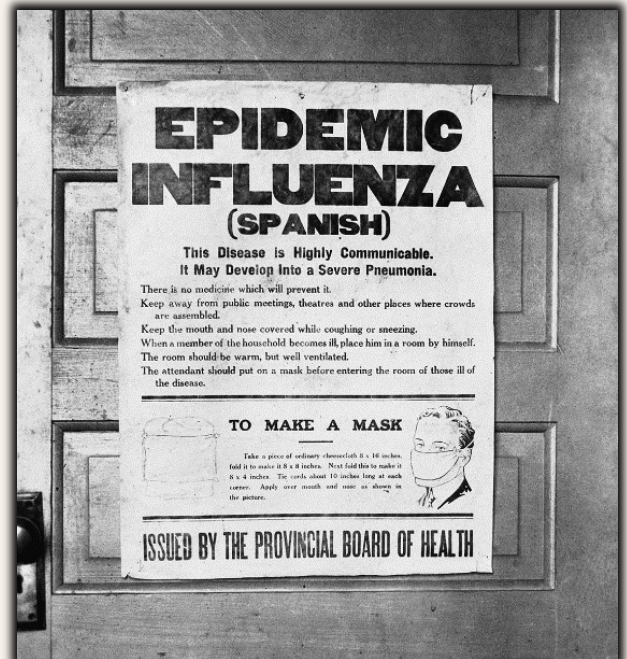
เมื่อย้อนกลับไปในปี ค.ศ. 1918 (พ.ศ. 2461) ได้เกิดการระบาดของไข้หวัดใหญ่ทั่วโลก หรือหลายคนรู้จักกันดีชื่อว่า “ไข้หวัดใหญ่สเปน” ทำให้มีผู้ได้รับผลกระทบ 500 ล้านคนทั่วโลก และทำให้มีผู้เสียชีวิต 40 ล้านคน จากการระบาดของไข้หวัดใหญ่นี้ทำให้เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่อ่อนแออยู่แล้วเสียชีวิตมากกว่ากลุ่มคนอื่น การวิจัยสมัยใหม่โดยเอาตัวอย่างไวรัสที่นำมาจากการแช่แข็งของศพผู้เสียชีวิต พบว่าไวรัสทำให้เสียชีวิตได้จากไซโทไคเนสพายุ (คือ ปฏิกิริยาตอบสนองมากเกินไปของระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย)

ทหารจากฟอร์ตไรลีย์, รัฐแคนซัส ป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สเปนที่แผนกผู้ป่วยในของโรงพยาบาลที่แคมป์ฟินสตัน

แม้จะมีชื่อไข้หวัดใหญ่สเปน แต่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการระบาดวิทยาไม่สามารถระบุแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของไข้หวัดใหญ่สเปนได้ ที่มาของชื่อ "ไข้หวัดใหญ่สเปน" เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคระบาดจากฝรั่งเศสไปยังสเปนในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1918 ในเวลานั้นสเปนไม่ได้เข้าร่วมสงคราม จึงไม่เคยมีการเซ็นเซอร์สื่อในช่วงสงคราม หนังสือพิมพ์ในสเปนจึงมีอิสระที่จะรายงานผลกระทบของโรคระบาด จึงทำให้มีข่าวการระบาดของโรคในสเปนมากกว่าในประเทศอื่น ข่าวเหล่านี้จึงสร้างความความเข้าใจผิดเกี่ยวกับประเทศสเปน ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง ในภายหลังองค์การอนามัยโลก (WHO) จึงเรียกร้องให้นักวิทยาศาสตร์ หน่วยงานระดับชาติ และสื่อต่าง ๆ ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ดีในการตั้งชื่อโรคติดเชื้อในมนุษย์ชนิดใหม่ เพื่อลดผลกระทบเชิงลบต่อประเทศชาติ เศรษฐกิจ และผู้คน ต่อมา มีการเรียกชื่อไวรัสที่ระบาดในคราวนั้นว่า "การระบาดทั่วของโรคไข้หวัดใหญ่ปี 1918 (1918 influenza pandemic, 1918 flu pandemic)" การระบาดของไข้หวัดใหญ่ใน ค.ศ. 1918 มีหลายประเทศได้ศึกษาถึงแหล่งที่มาของการระบาดในประเทศของตน อาทิ สหราชอาณาจักร มีนักวิจัยหลายคนเชื่อว่าจุดกำเนิดของไข้หวัดสเปนในสหราชอาณาจักรมาจากกองทหารสหราชอาณาจักรและโรงพยาบาลสนามในเมืองเอตาปส์ (Étaples) ในฝรั่งเศส เพราะค่ายทหารและโรงพยาบาลที่แออัดเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการแพร่กระจายของไวรัสระบบทางเดินหายใจ ทีมวิจัยมีสมมติฐานว่า ไวรัสอาจมีต้นกำเนิดมาจากนก ต่อมาเกิดการกลายพันธุ์และแพร่ไปยังสุกรที่อาศัยอยู่ใกล้กัน มีรายงานที่ดีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) ในวารสารสมาคมการแพทย์จีน (Chinese Medical Association) พบหลักฐานว่าปี ค.ศ. 1918 ไวรัสมีการแพร่กระจายในกองทัพยุโรปเป็นเวลาหลายเดือน และอาจนานเป็นปีก่อนที่จะมีการระบาดใหญ่ในปี ค.ศ. 1918

สหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 2018 ศาสตราจารย์ด้านชีววิทยาวิวัฒนาการ ไมเคิล วอร์โรเบย์ (Michael Worobey) และคณะ ทำการศึกษาสไลด์เนื้อเยื่อและรายงานทางการแพทย์และการศึกษาผ่านความสัมพันธ์ทางวิวัฒนาการเชื่อว่าต้นกำเนิดโรคเชื้อไวรัส อาจจะมีต้นกำเนิดในอเมริกาเหนือ แม้ว่าจะยังสรุปให้แน่นอนไม่ได้ นอกจากนี้การศึกษาเซลล์ของไวรัสทำให้เชื่อว่า มันถือกำเนิดก่อนปี ค.ศ. 1918 และยังการศึกษาอื่น ๆ ชี้ให้เห็นว่าการรวมตัวของยีนส์ของไวรัส H1N1 มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นช่วง ปี ค.ศ. 1915 (พ.ศ. 2458)

ป้ายประกาศของคณะกรรมการ
สุขภาพประจำรัฐแอลเบอร์ตา

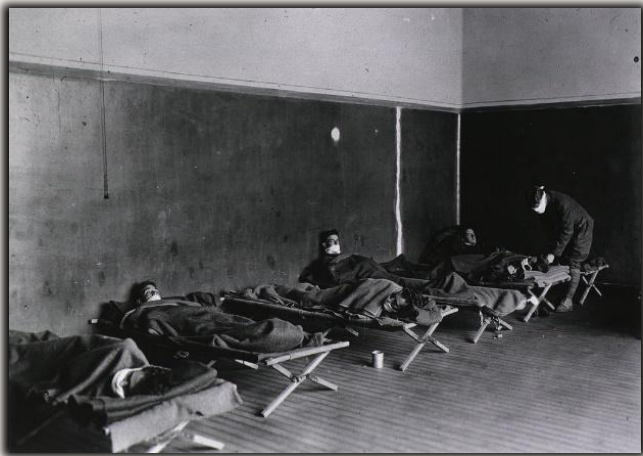

พยาบาลสวมหน้ากากผ้าขณะรักษา
ผู้ป่วยในวอชิงตันดีซี

การ फैาระวังโรคนี้เป็นครั้งแรกเกิดขึ้นในรัฐแคนซัส สหรัฐอเมริกา มีแพทย์ท้องถิ่นส่งคำเตือนไปยังวารสารวิชาการด้านการบริการสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 4 มีนาคม ค.ศ. 1918 ว่ามีกรณีของ อัลเบิร์ต กิตเชล (Albert Gitchell) ที่มีอาการป่วยในระหว่างการฝึกของทหารอเมริกัน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเขาเป็นผู้ป่วยรายแรกที่มีการบันทึกไว้ของไข้หวัดใหญ่ที่ระบาดในปีนั้น ต่อมาในวันเดียวกันนั้น ทหาร 522 นาย ในค่ายถูกรายงานว่าป่วยด้วยเช่นกัน

ประเทศจีน ในการศึกษาหลายชิ้นพบว่า มีผู้เสียชีวิตจากไข้หวัดใหญ่ในจีนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก เรื่องนี้นำไปสู่การคาดการณ์ว่าไข้หวัดใหญ่ที่ระบาดในปี ค.ศ. 1918 อาจมีต้นกำเนิดในประเทศจีน เนื่องจากมีอัตราการป่วยและการตายจากไข้หวัดใหญ่ในประเทศจีนค่อนข้างต่ำในปี ค.ศ. 1918 นำไปสู่คำอธิบายว่า ประชากรชาวจีนมีระบบภูมิคุ้มกันแบบจำเพาะไวรัสไข้หวัดใหญ่มาก่อนหน้าแล้ว ในปี ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) โคลด แฮนนาว (Claude Hannoun) ผู้เชี่ยวชาญชั้นนำเกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่ 1918 สถาบันปาสเตอร์ ยืนยันว่า ไวรัสกลุ่มแรกน่าจะมาจากประเทศจีนจากนั้นจึงกลายพันธุ์ในสหรัฐอเมริกาในบริเวณใกล้เคียงกับบอสตันและแพร่กระจายต่อไปยัง แบริสต์ ในฝรั่งเศส และในสมรภูมิรบที่ยุโรปและทั่วโลก โดยมีทหารและลูกเรือฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นผู้นำเชื้อไปแพร่

ลักษณะการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส เกิดจากการที่ผู้ติดเชื้อจามหรือไอก็สามารถแพร่กระจายเชื้อไปยังบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง โดยปัจจัยหลักในการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่นี้ คือ การเดินทางที่เพิ่มมากขึ้น ระบบขนส่งสมัยใหม่ทำให้เดินทางง่ายขึ้นทำให้มีการแพร่ระบาดไปในทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ปัจจัยอีกประการคือการปฏิเสธและปิดบังข้อมูลจากรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ทำให้ประชากรส่วนมากไม่พร้อมที่จะรับมือกับการระบาด ทำให้มีผู้ติดเชื้อประมาณ 500 ล้านคนทั่วโลก หรือประมาณหนึ่งในสามของประชากรโลกไข้หวัดใหญ่สเปนได้รับการพิจารณาว่า เป็นหนึ่งในโรคระบาดร้ายแรงที่มีผู้เสียชีวิตมากที่สุดในประวัติศาสตร์

กองทัพอเมริกันที่ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่สเปน

ตำรวจซีแอตเติลสวมหน้ากากในเดือนธันวาคม

ผู้บังคับรถรางในซีแอตเติลในปี 1918 ปฏิเสธที่จะอนุญาตให้ผู้โดยสารที่ไม่ได้สวมหน้ากากขึ้นรถ

สำหรับประเทศไทยการระบาดของไข้หวัดใหญ่สเปนคาดว่า เกิดจากทหารอาสาที่เดินทางจากยุโรปกลับมาประเทศไทย ในปลายปี ค.ศ. 1918 เป็นกลุ่มที่นำเชื้อเข้ามาแพร่ รายงานของผู้ป่วยเริ่มปรากฏขึ้น ที่ภาคใต้ จากข้อมูลในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2462 เล่มที่ 36 หน้า 1193 พบว่ามีผู้ป่วยถึง 2,317,662 คน หรือ 27% ของจำนวนประชากร และเสียชีวิต 80,223 คน เชื่อกันว่า เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถที่ทรงประชวรจนทิวงคตด้วยอาการปวดบวมใน ปี ค.ศ. 1920 (พ.ศ. 2463) อาจะมาจากการติดเชื้อโรคไข้หวัดใหญ่สเปนด้วยเช่นกัน โรคไข้หวัดสเปนนี้ทั้งความรุนแรงของอาการและ ยอดผู้เสียชีวิตที่มีจำนวนมาก ทำให้การวินิจฉัยโรคผิดพลาดเป็น ไข้แดงก่ำ, อหิวาตกโรค, หรือ ไข้รากสาดน้อย เนื่องจากมีอาการ แทรกซ้อนเลือดออกจุมูก กระเพาะอาหาร ลำไส้ และเกิดเสียชีวิตจากอาการปอดอักเสบจากเชื้อแบคทีเรียซึ่งเป็นการติดเชื้อ ทุติยภูมิร่วมกับไข้หวัดใหญ่ โดยไวรัสยังทำให้คนตายโดยตรงจากอาการตกเลือดและอาการบวมน้ำในปอด

ในภาวะระบาดทั่วโลกผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่มจากการวิเคราะห์ในสมัยปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า ไวรัสนชนิดนี้ มีความอันตรายร้ายแรงถึงชีวิต เพราะมันก่อให้เกิดพายุไซโตไคน์ (ปฏิกิริยาตอบสนองเกินไปของระบบภูมิคุ้มกัน) ซึ่งจะทำลาย ระบบภูมิคุ้มกันที่แข็งแรงของคนหนุ่มสาว มีการทดลองของนักวิจัยกลุ่มหนึ่งที่ทำการกู้คืนไวรัสจากที่ถูกแช่แข็งไว้และนำเอา สารพันธุกรรมไวรัสเข้าสู่เซลล์ของสัตว์ เป็นผลให้สัตว์เหล่านั้นประสบกับปัญหาการหายใจล้มเหลวอย่างรวดเร็วและเสียชีวิตด้วย อาการของพายุไซโตไคน์ มีการตั้งสมมุติฐานว่าปฏิกิริยาภูมิคุ้มกันที่รุนแรงของคนหนุ่มสาวเป็นต้นเหตุในการทำลายส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ในขณะที่เด็กและผู้ใหญ่วัยกลางคนมีปฏิกิริยาจากภูมิคุ้มกันที่อ่อนกว่า ส่งผลให้เสียชีวิตน้อยกว่า

อ้างอิง

Barry, J. M. The site of origin of the 1918 influenza pandemic and its public health implications Journal of Translational Medicine, 2(1), 3. 2004. Barry, John M. The Great Influenza. New York: Penguin Books, 2004.

WHO issues best practices for naming new human infectious diseases.[Online] (2015) Available from: <https://www.who.int/news/item/08-05-2015-who-issues-best-practices-for-naming-new-human-infectious-diseases>[26 April 2022].

ไข้หวัดใหญ่ : ถอดบทเรียนไข้หวัดใหญ่สเปนระบาดเมื่อ 100 ปี ก่อน [ออนไลน์]. (2018) แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/features-46116685>[20 เมษายน 2565]

ไข้หวัดใหญ่สเปน [ออนไลน์] (มปป.) แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน> [25 มีนาคม 2565]

เสมียนนารี. รัฐรับมือไข้หวัดสเปนระบาดหนักในเมืองไทย เมื่อปี 2461 อย่างไร[ออนไลน์]. (2565) แหล่งที่มา: https://www.silpa-mag.com/history/article_85924[20 พฤษภาคม 2565]. สัญญา สุขพนิชพันธ์. ไข้หวัดใหญ่ในสยามช่วง สงครามโลกครั้งที่ 1 : มุมมองจากสถานการณ์โควิด-19 ในวารสารควบคุมโรค. 4 (2) 2563

ที่มาภาพ

ภาพที่ 1: https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน#/media/ไฟล์:Emergency_hospital_during_Influenza_epidemic,_Camp_Funston,_Kansas_-_NCP_1603.jpg

ภาพที่ 2: <https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน#/media/ไฟล์:SpanishFluPosterAlberta.png>

ภาพที่ 3: [https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน#/media/ไฟล์:1918_at_Spanish_Flu_Ward_Walter_Reed_\(cropped\).jpg](https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน#/media/ไฟล์:1918_at_Spanish_Flu_Ward_Walter_Reed_(cropped).jpg)

ภาพที่ 4: https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน#/media/ไฟล์:U.S._Army_Field_Hospital_No._29,_Hollerich,_Luxembourg_Interior_view-_Influenza_ward.jpg

ภาพที่ 5: [https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน#/media/ไฟล์:Spanish_flu_in_1918,_Police_officers_in_masks,_Seattle_Police_Department_detail,_from-165-WW-269B-25-police-l_\(cropped\).jpg](https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน#/media/ไฟล์:Spanish_flu_in_1918,_Police_officers_in_masks,_Seattle_Police_Department_detail,_from-165-WW-269B-25-police-l_(cropped).jpg)

ภาพที่ 6: <https://th.wikipedia.org/wiki/ไข้หวัดใหญ่สเปน#/media/ไฟล์:165-WW-269B-11-trolley-l.jpg>